

НАРОДИТЕ ИМАТЪ НУЖДА ОТЪ МОРЕТО, КАКТО ХОРАТА ОТЪ ВЪЗДУХА.

МОРЕПЛАВАНЕТО Е ПОКАЗАТЕЛЪ ЗА БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА НАРОДА.

МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ

ДЪРЖАВА САМО СЪ АРМИЯ
ИМА ЕДИНЪ ЮМРУКЪ
ДЪРЖАВА СЪ АРМИЯ
И ФЛОТЪ—ГИ ИМА ДВА

ДВУСЕМИЧНИКЪ ЗА МОРИКА ПРОХВЪТА И ОШНОРА

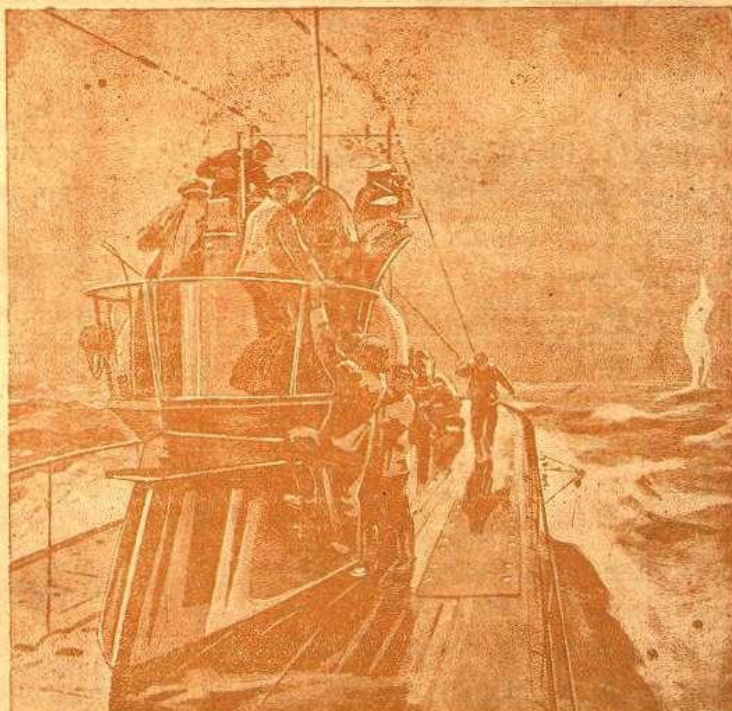
ДЪКОВОДИ РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ.

Година II.

Варна, 3. октомврий 1935 год.

Брой 26.

Не чакай да създавашъ флотъ когато те нападнатъ, защото не се копае
кладенецъ, когато ожедибешъ.

Бойна тревога на подводникъ.

МОРЕТО И ДУНАВА СЪЖ НЕИЗЧЕРПАЕМИ БОГАТСТВА!

ДЪРЖАВА БЕЗЪ МОРЕ, КЪЩА БЕЗЪ ПРОЗОРЕЦЪ.

ШО Е И КАКВО ЦЕЛИ ДВУСЕДМИЧНИКА

МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ е рожба и издание на една малка група добри българи, които, основно познавайки морето и значението му за България — чрезъ „Морски прегледъ“ искатъ да го популяризиратъ всрѣдъ интелегентнитѣ и добри българи, да обърнатъ вниманието имъ къмъ морето и да ги спечелятъ за великата идея: „Силна, обединена и Велика България, граничаща съ три морета“!

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ иска да популязира всрѣдъ българитѣ голѣмата истина още отъ срѣднитѣ вѣкове: „Да се живѣе не е толкова необходимо, отколкото да се мореплава“!

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ иска да уясни на всички родолюбиви българи значението на военния и търговски флотъ и необходимостта имъ за България.!

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ иска да изясни множество въпроси както по отбраната на морскитѣ и рѣчни граници на страната, така и по подкрепата, закрилата и засилването на търговското корабоплаване.

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ иска да внуши на всички българи, че безъ свободно море и безъ достатъчно силенъ воененъ и търговски флотъ — България ще бжде постепенно економически задушена, а следъ това и политически унищожена.

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ иска чрезъ печатното слово да насочи погледите на всички българи на югъ, къмъ Егея, безъ който държавата ни всѣкога ще бжде кжща безъ врата, дворъ безъ порти, народъ безъ економическа самостоятелностъ.

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“ най после ратува България да си създаде голѣмъ търговски и силенъ воененъ флотъ, които да осигурятъ свободно появяване на българскитѣ произведения по свѣтовнитѣ пазари (економическа независимостъ) и безопасността на морскитѣ крайбрѣжия на държавата и морскитѣ достъпи къмъ тѣхъ (политическа независимостъ), както и да улеснятъ и осигурятъ освобождението и обединението на племето ни (осъществяването на националнитѣ и исторически задачи на народа ни).

„МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ“.

3 ОКТОМВРИ

На 3 октомври н. г. тържествено ще бъдат отпразднувани три свѣтли събития въ живота на Третото Българско Царство: Чествуване Възшествието на Н. В. Царя; Независимостта на България и бойният празникъ на славната и победоносна българска Армия.

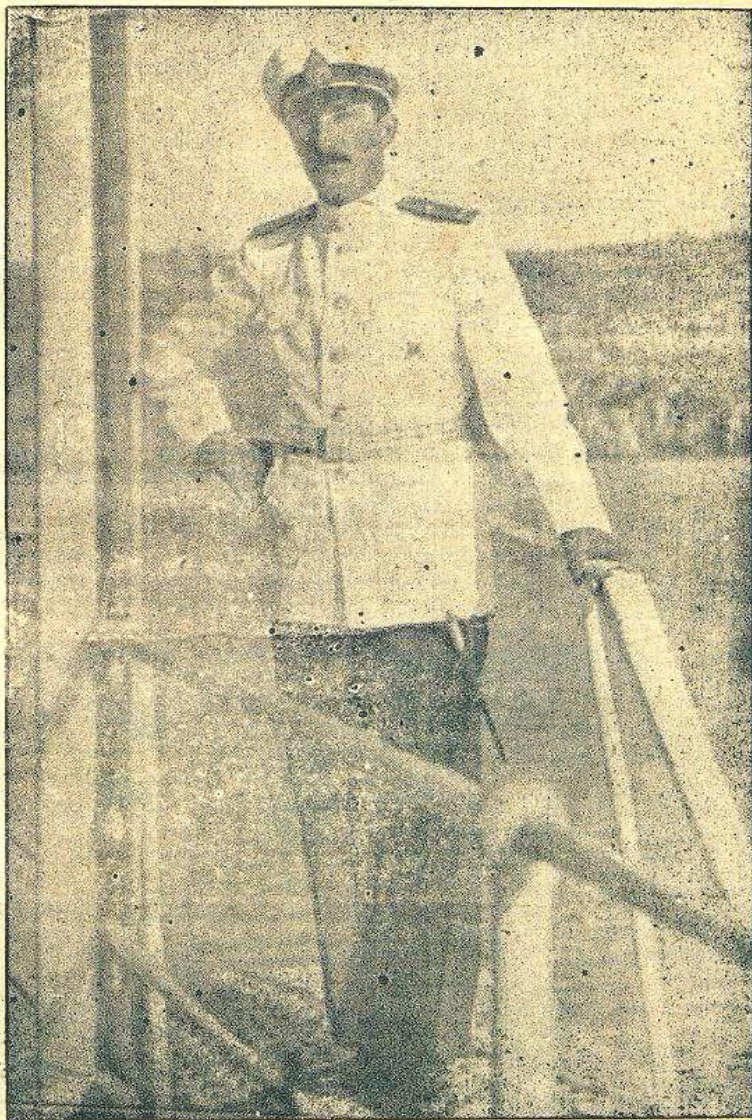
Презъ мрачните сиви дни на есенята 1918 год. когато надъ България се надвесиха злокобни облаци, когато вражески пълчища стояха заплашително предъ роднитѣ двери; когато вътрешна буря застрашаваше устоитѣ на държавата и нейната независимостъ; когато държавниятъ корабъ търпеше крушение и бѣше оставенъ безъ пжтъ и безъ насока, безпомощно да се люшкане по бурното житейско море, на държавния тронъ се възправи мощна царственна фигура на младия, мждъръ и любимъ Царъ на българитѣ

Кърмилото на държавния корабъ бѣ уловено здраво отъ твърдата ръка на Първия Кърмчия, който умѣло поведе кораба посрѣдъ разпѣненото бушуващо море и подводни скали къмъ спасителния брѣгъ, въ тихо и безопасно пристанище.

Каленъ въ изпитанията, ползващъ се съ безгранично довѣрие, Той успѣ да обедини разпокъсанитѣ народни сили, и съ настойчивъ трудъ, бащинско внимание и вещо умение, успѣ да заздрави и изле-

кува дълбокиѣ рани, получени отъ нещастно завършилата за Отечеството Свѣтовна война.

Благодарение неуморнитѣ грижи на Държавния Глава, днесъ България се радва на вътрешенъ миръ и съ твърда крачка върви напредъ къмъ обновление и възходъ.

Сърдцето на всѣки българинъ тупти отъ избликъ на безгранична вѣрностъ къмъ Върховния Вождъ, а душата, потънала въ безпредѣлна обичъ, нашепва топли молитви къмъ Всевишния за даруване здраве, бодростъ и дълголѣтие.

Съ обявяване Независимостта въ 1908 г., българскиятъ народъ затвърди изпълнението

на предназначенията задача — обединение подъ царския скиптеръ на всички, които говорятъ, пѣятъ и плачатъ на български езикъ.

Обявяването на Независимостта е подвигъ, последица отъ тихия и неуморенъ трудъ на Хилендарския монахъ; самопожертвувателността на ратниците за освобождение-

то, и геройската защитана Шипка, които намѣриха реаленъ изразъ въ Балканската война.

3 октомври е най-свѣтлиятъ празникъ за българския народъ, чествуващъ геройскитѣ подвизи на непобедимата народна Армия.

На 3 октомври народа ще отдаде заслужената данъ на всички ония светци — герои, които, въ изпълнение свещения дългъ за величието на Родината, сложиха кости и оросиха съ кръвта си браннитѣ поля въ Тракия, Македония и Добруджа.

На 3 октомври народа ще се поклони предъ свѣтлата память на величави бранници, които съ ентузиазмъ, себеотрицание и саможертва изградиха скъпа и вѣчна слава на народъ и армия.

Поклонъ и предъ светитѣ сѣнки на шепата моряци, които рамо до рамо съ брата войникъ на суша, сложиха кости въ люта бранъ по китни добруджански поля и обагриха съ кръвта си бурнитѣ води на Черно море. —

ПОКЛОНЪ ПРЕДЪ ГЕРОИТЪ

„Българо за тебе тѣ умрѣха!“

Ив. Вазовъ.

Всѣка войскова частъ има свои свѣтли имена, имена на герои, записани съ златни букви въ своята история. Имена, въ личността на които, чиноветъ отъ частта въ най-широкъ размѣхъ сж проявили себе си, нравственитѣ си добродѣтели, своя творчески духъ и национална жизнеспособностъ. Имена, които, като блестяща лъчезарна лента се проточватъ презъ вѣковетѣ, за да служатъ на идващитѣ поколения за нравствена упора и изворъ на неизчерпаеми духови сили.

Българския морякъ, отломка отъ храбрата ни и побѣдоносна армия, съ бойнитѣ си действия изъ стихийното море, доказа на свѣта, че той знае да умира съ усмивка на уста като своя братъ, войникъ и прояви храбростъ и самоотверженостъ при изпълнение морската си клетва къмъ Царъ и Родина. Кървавия пътъ на дълга вѣчно ще блѣсти, като спасителенъ фаръ изъ бурното море и нѣма нивга да изчезне отъ душитѣ ни. Българинътъ-морякъ съ нощната атака на четиритѣхъ торпедоносца срещу турския кръстосвачъ „Хамидие“ на 8²¹ ноеврий 1912 год. зачуди свѣта и му доказа, че на Балканитѣ има единъ малкъ, но жилавъ и храбъръ народъ, който

води упорито и стремглаво епична война за националното си обединение.

Срещу бойния празникъ на армията, когато бойната трѣба възвести вечерната провѣрка, ще литнатъ изъ бурното море духоветѣ на героитѣ и морнитѣ имъ сѣнки ще застанатъ въ празнитѣ мѣста на бойнитѣ редици, мѣлкомъ да видятъ какъ поколенията тачи победния имъ подвигъ и чуватъ имената си, за които моряцитѣ бодро отговарятъ „Убитъ отъ взривъ на неприятелска мина“, „Загиналъ отъ неприятелски куршумъ“, „Безследно изчезналъ съ подводникъ“ и отлитатъ отново вѣчнитѣ стражници на Родината въ скжпитѣ си мѣста, откъдето баятъ надъ българския победенъ духъ. Духоветѣ имъ ще бждатъ спокойни, ако следваме примѣрътъ имъ. Вечно ще служатъ за назидание величавитѣ дѣла на тѣзи, които сложиха живота си предъ олтаря на Отецеството. Да се поклонимъ и отдадемъ заслужена почитъ на героитѣ отъ флота, които съ кръвта си обогриха бурното море. Да следваме неотклонно завета имъ—Обединението на Велика България, за която тѣ се самопожертвуваха. Поклонъ предъ светлата паметъ на героитѣ-светци-капитанъ-лейтенантъ Минковъ, лейтенантъ Ляпчевъ, мичма-

нитѣ II рангъ Миховъ и Светогорски, корабницитѣ Радевъ, Нанковъ, Ивановъ и мнозина още чинове отъ флота, геройски загинали на суша и на море за величието на Родината.

Спете спокойно вѣчния си сънъ, скжпи покойници, въ студениѣ морски вълни. Вашия подемъ винаги ще подсказва, че и българинътъ-морякъ, наредъ съ българския войникъ, който прояви чутковна храбростъ и усѣя съ безкрѣснитѣ си гробове Балканитѣ, и българския морякъ храбро и самоотвержено бродеше морето, бранеше Родината и умираше съ усмивка на уста записвайки въ военно-морската си история съ златни букви подвизитѣ си, които навѣки ще служатъ за примѣръ и назидание на иднитѣ поколения.

Да бжде вѣчна бойната имъ слава, да останатъ вѣчни бойнитѣ имъ дѣла, да се споменуватъ на вѣчни времена имената имъ. Поклонъ предъ свѣтлата паметъ на героитѣ-светци, които се пожертвуваха за Родината.

На живитѣ участници-герои, които ведно съ покойницитѣ чертаеха границитѣ на Велика България, като черпимъ поука отъ великия имъ подвигъ, да пожелаемъ добъръ и дълъгъ животъ.

Кутевски.

Обслужитѣ на торпедоносцитѣ вземали живо участие при атакуването на Турския кръстосвачъ „Хамидие“.

ПОБЕДАТА НА „ДРЪЗКИ“.

Въ полунощень часъ на студения ноември,
когато буреносни вѣтрове витаеха
надъ непрогледна водна ширъ
и съ пудъ яростъ и безъ спиръ
врѣхлитаха, раздираха
снагата на родното Черно-море,
когато съ възторжено мощно „ура“,
излѣзло отъ сърдечни недра —
моряци се впуснаха въ неравна борба
по всеилната воля на юнашка сѣдба:
готови да умратъ,
но да победятъ и да съградятъ
нержкотворния паметникъ на славата —
съ първата наша морска борба,
съ първата наша морска победа!...
Незабравимъ и вѣчно любимъ ще бѣдешъ ти,
о, часъ на студения ноември —
съпътникъ на народнитѣ мечти,
записанъ съ злато въ гранитни скрижали
отломени, донесени
отъ пазвитѣ на гордия Балканъ
сочещъ съкровенни идеали
на единъ вѣренъ стражъ и великанъ:
морякътъ ни роденъ
грѣещъ съ ужаса и красотата
на една легендарна брѣнь,
посветена на нашата мила Родина,
и съ величието на една дата:
21. ноември, 1912 година!...

Смѣли, Дръзки, Летящи —
сѣщински стрели бързолетни —
политатъ и пронизватъ
синята грѣдь на морето:
бурливо, столико, велико!
Строги, Смѣли, Летящи —
съ устремъ стихиенъ бѣгащи —
следватъ начертаний боевъ ходъ,
и катъ нераздѣлни родни братя,
въ строенъ бродъ и ненарушимъ редъ —
летятъ напредъ и все напредъ

Следъ дневната умора,
Варна спи.
Въ сладъкъ сънъ унесени сѣ вси
невръстни рожби, любещи майки
и старци съ бѣли коси
Мрачна е нощта, и вихритѣ на късна есенъ,
пѣятъ своята тѣжна пѣсенъ:
Зловеща, ужасна, стогласна!
А надъ зиналата пастъ на морето,
моряцитѣ бдятъ:
Строги, Дръзки, Смѣли —
съ младежки пламъкъ въ сърдцето
моряцитѣ чакатъ, следятъ —
Смѣли, Строги, Дръзки —
Готови за неравенъ бой
въ срѣдъ бурния морскъ вой

Въ мигъ тържественъ и свѣтъ
израства черний силуетъ
на вражески кораби:
Хамидие, съ ръстъ великански,
тозъ врагъ заклетъ на лѣва балкански —
подобно зълъ демонъ
отъ желѣзо изкованъ —
въкове чаканъ, трепетно желанъ —
мудно прорѣзва мрачния кржгозоръ
все по-близо до своя позоръ!
Гръмъ следъ гръмъ на торпеди —
огнедишаци, ревящи, летящи —

се сливатъ съ команди
отсѣчени и тихи,
изречени властно, ала съ полугласъ,
въ тоя срѣднощень часъ.

Неприятельтъ е разяренъ —
съ схиленъ грѣсъкъ и съсъкъ на змия
отчаено бучатъ орждия —
и желѣзнитѣ гърла изригватъ
нечетни снаряди.
Подъ дъждъ отъ разтопено желѣзо,
нашиятъ храбъръ отрядъ се брани
заливанъ отъ всички страни
съ лава на адски вулканъ:
на Дръзки, Летящи, Строги и Смѣли
деца на гордия роденъ Балканъ,
моряцитѣ сѣ на своя постъ,
и труденъ пѣтъ поели,
въ тая паметна нощъ
напрѣгатъ сетни сили,
изпитватъ своята мощъ

Идва редъ на Дръзки:
съ чудна несломима дързость,
запорилъ тъмна морска ширъ —
приближава той врага,
и по знакъ на своя командиръ —
приготвя сѣдбоносното торпедо...
Последва страшенъ грохотъ —
и ударъ смъртоносенъ
въ свѣткавично мигновение
раздруска и пронизва
сърдцето на Хамидие —

Съ мощно „ура“ обслужата на Дръзки
посрѣща своята победа
въ първата морска борба
на храбри български чада —
потомци на велики дѣди,
покрили съ славни победи
просторни, далечни страни
въ престари, минали дни...
Ура, ура, ура — то поздравъ е
за младий командиръ
победилъ Хамидие, —
то възгласъ е възторженъ
следъ херойски кървавъ пиръ
въ срѣдъ бурното Черно море:
знамение за идващия день
на желаний миръ!...

Дръзки! — Славно име, изгрѣло
като слънце златочело
на родний небосклонъ.
Поклонъ, поклонъ
предъ твоето дѣло
сега и навѣки —
о Дръзки!...
Славно начало и гордостъ,
радостъ и неувѣхваща младостъ —
ръсеща вдъхновение
съ спомена за гибелта на Хамидие!...
И ти мой народе — мъченикъ,
но виликъ —
съ херойския подвигъ
на твоето чедо,
което на 21. ноември, 912 година
прослави моряка на своята Родина
съ едно, единствено торпедо!...

Крумъ Кънчевъ.

КАКЪ АТАКУВАХМЕ КРЪСТОСВАЧА „ХАМИДИЕ“

Балканската война ме завари като ученик в гр. Българдъ — Сърбия. Вестта за съюза на балканските народи против общия враг, бѣ посрещната съ ентузиазъмъ отъ всички срѣди. Море отъ хора съ „живио“ акламираха войната и братския съюзъ между българи и сѣрби и като че ли за моментъ, гѣ забравиха своята органическа умраза помежду си. Оратори отъ всички трибуни по площадитѣ на Българдъ говорѣхъ за братския съюзъ, за война противъ общия врагъ, безъ да забравятъ, нито за моментъ, че сж преди всичко сѣрби и то сѣрби пропяти отъ единъ съ нищо неоправданъ шовинизъмъ. Следниятъ фактъ за менъ бѣ знаменитъ: единъ отъ ораторитѣ, божи служителъ, следъ като узлѣче тѣлпата съ своето красноречие за войната, накрай каза дословно следното: „Следъ свършване на войната съ Турция, нека всички прави сѣрби не забравятъ че отъ тукъ до Търново е сѣрбско“.

Подъ впечатлението на преживното въ Българдъ, трѣгнахъ за България и веднага следъ пристигането си заминахъ споредъ мобилизационното си назначение, за частта си — Флота на Негово Величество, отъ кждето бѣхъ изпрегненъ да нося службата въ Подвижна отбрана на торпедоносецъ „Дръзки“, съ командиръ г. лейтенантъ Драгановъ и младши офицеръ г. мичманъ І р. Куповъ, при машина обслуга съставена само отъ възпитаници на Морското машинно училище.

Назначението на торпедоносца, влизашъ въ състава на Подвижната отбрана, се определя отъ наименованието на последната.

Следъ непрекъснати близки и далечни кръстосвания на Отряда торпедоносци подъ командата на г. капитанъ ІІ р. Добревъ, взелъ живо участие въ Руско-Японската война като офицеръ на кръстосвача „Димитъръ Донски“, на 7 ноеврий

вечерта се даде нареждане: „торпедоносцитѣ да бждатъ готови и да чакатъ заповѣдь“.

Подобни разпореждания се даваха твърде често, но даденитѣ тая вечеръ се отличаваха отъ другитѣ — тѣ се четѣха по лицата на началницитѣ, замислеността и сериозността на който, караше неволно обслугата да трепне предъ неизвесността, която я чака всрѣдъ широкитѣ морски обятия.

Торпедоносецъ „Дръзки“ е напълно готовъ, цѣлата обслуга е по мѣстата си, липсва само командира му г. лейтенантъ Драгановъ, който билъ заболялъ и отсъствие то на когото въ тоя моментъ на ожидание и неизвестностъ, предразполагаше екипажа къмъ униние. Въ 9 ч. вечерта се даватъ бързи и тревожни разпореждания, торпедоносцитѣ се снематъ отъ вързала и отдѣлятъ отъ пристанищната стѣна единъ следъ другъ подъ командата на своитѣ командири, а само торпедоносецъ „Дръзки“ годъ командата на своя младши офицеръ г. мичманъ Куповъ и при неговъ помощникъ г. мичманъ ІІ р. Кирилъ Мичковъ.

Излѣзли на открито море и наредени въ върволиченъ строй по старшинство, всички четири торпедоносца сж подъ непосредственната команда на своитѣ командири и следватъ заповѣдитѣ на началника на отряда г. капитанъ ІІ р. Добревъ, намиращъ се на отрядния торпедоносецъ „Летящи“ съ командиръ г. лейтенантъ Альовъ.

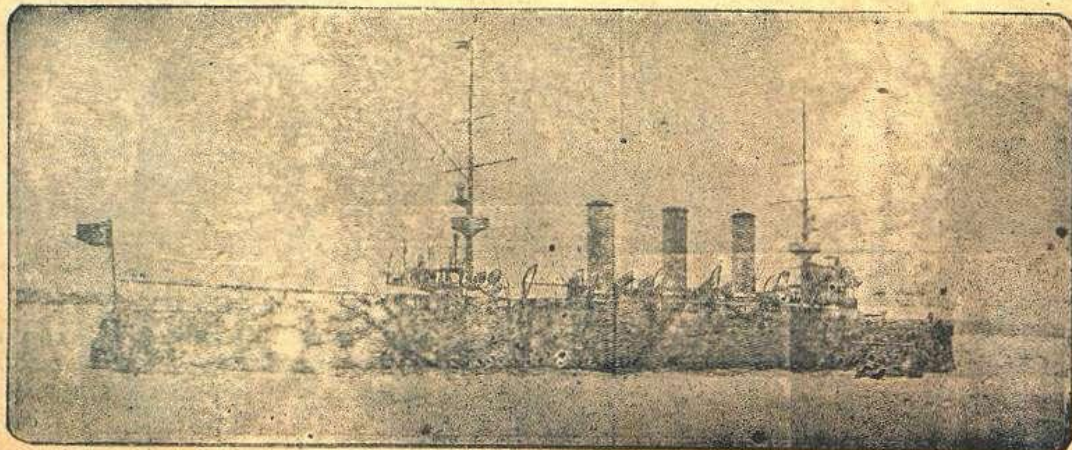
„Дръзки“, съ своя младши офицеръ за командиръ, е най-младши торпедоносецъ, затова заема последно мѣсто въ строя.

Плаване обикновено, но всички сж неспокойни и чувствуватъ, че ще става нѣщо необикновено. Часътъ е 24 — полунощъ, смѣнява се І-ва стража отъ служба, за да се замѣсти отъ ІІ-рата такава, но никой не отива на почивка! Всички

чакатъ, но какво, що, никой отъ обслугата не знае! Правятъ се само догадки, до като въ 0 часа и 46 м. на 8 ноемврий 1912 год. се получи чрезъ сигнализация, приблизително следната отзивиста заповѣдь: „Пригответе се за самостоятелна атака“. Командира на „Дръзки“ спокойно заповѣда: „Всички по мѣстата си“ и започна атаката срещу неприятеля при най-неблагоприятни условия, тѣй като бѣше последния въ строя. Попадналъ подъ неприятелския артилерийски огнь, командирътъ командува „Малкъ ходъ“ и открива артилерийска стрѣлба съ 47 м.м. оръдие на торпедоносца срещу тежката артилерия на неприятеля. Старшиятъ артилеристъ Маринъ Русевъ, съ артилерийско спокойствие направляваше стрѣлбата, която бѣ насочена въ стрѣдоточена изключително срещу командната кула на неприятелския корабъ. Презъ времето на тоя неравенъ артилерийски двубой, командирътъ съ рѣдко спокойствие и хладнокрѣвие направлява съ най-малкъ ходъ торпедоносца срещу неприятелския корабъ, като сжщевременно даде заповѣдь за торпедна атака. Торпедния механикъ, възпитаникъ на Морското училище Недко Казиковъ (покойникъ днесъ), съ достойно за адмириране себепризнание, възсѣдналъ лансирния апаратъ, приготвяваше заедно съ доблесния корабникъ на торпедоносца Михаилъ Гулевъ торпедото, което по заповѣдь трѣбваше да стрѣля мичния офицеръ мичманъ ІІ р. Минчовъ (сжщо днесъ покойникъ) чрезъ дръжката, която се намираще въ офицерското одѣление.

На 150 - 200 метра отъ неприятелския корабъ командирътъ заповѣда да се изстрѣля торпедото. Истрѣлтъ бѣ даденъ и торпедото се взрива въ носѣта на неприятелския корабъ. Противникътъ прекрати артилерийската стрѣлба и всрѣдъ момента остана да се чува само тур-

Турския
крѣстосвачъ
„Хамидие“
4,000 т. водо-
измѣстване
най-модеренъ
турски воененъ
корабъ презъ
балканската
война.

Атакванъ отъ
нашитѣ тор-
педоносци на
21 ноемврий
1912 год.
бѣ поразенъ
съ торпедо.

ския вика „Аллах“ и то от гиганта на турската ескадра — модерния брониран кръстосвач „Хамидие“, който именно бѣ атакуванъ.

Мощното българско „Ура“ на 20 моряци отъ славния „Дръзки“, заглуши турското „Аллах“ а окуражениятъ командиръ даде заповѣдъ да се атакува „Хамидие“ и отъ другата стена.

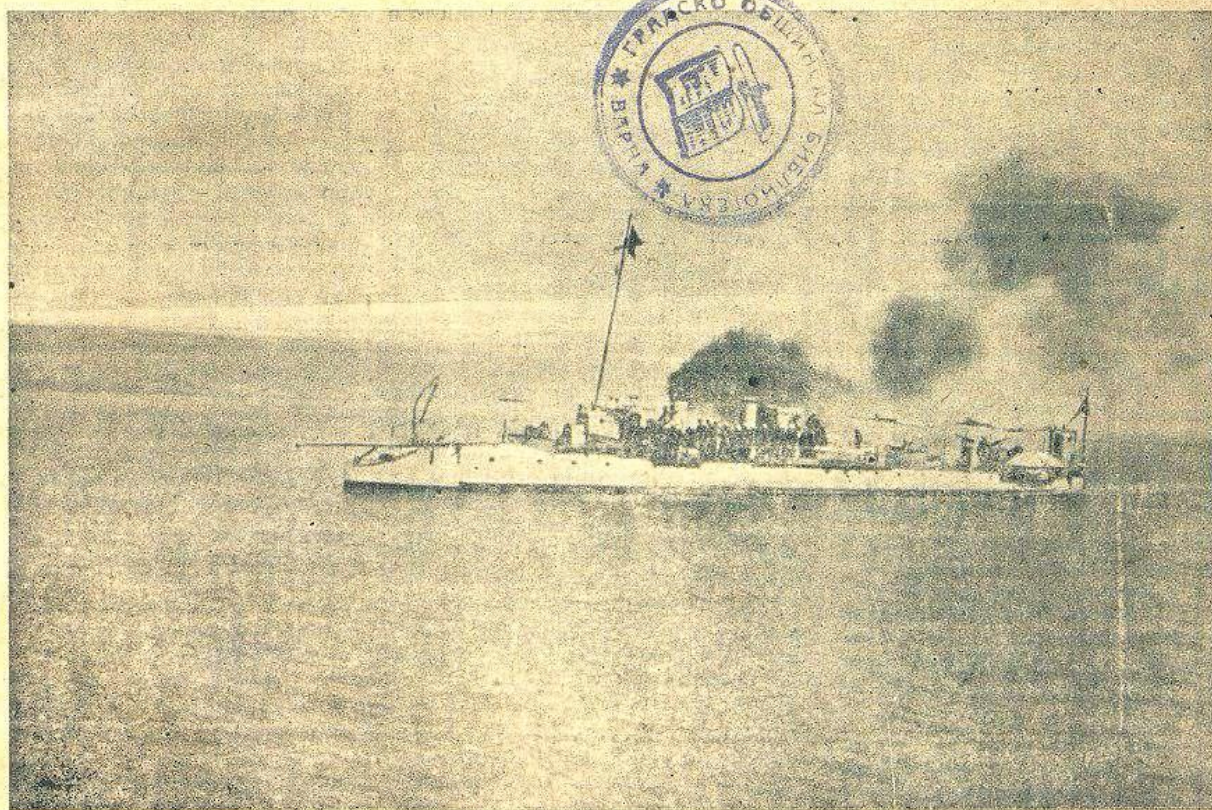
Едва направилъ „Дръзки“ своя обходъ, турцитѣ се окуражиха, дадохъ ракетни сигнали за помощ и мигновено „Дръзки“ бѣше обграденъ съ турски изтрѣбители изъ лапитѣ на които мѣчно бѣше да се изтрѣгне и най-опитния командиръ. Но и тукъ младиятъ командиръ маневрира съ рѣдка вѣщина и умение до като си проби пътъ и взе курсъ къмъ Варна, държейки се

Капитанъ П. р. Д. Добревъ началникъ отряда.

до брѣга. Преследванъ отъ два турски изтрѣбители, които действаха съ своята артилерия, „Дръзки“ успѣваше да остане незасѣгнатъ до като въ единъ моментъ, осветленъ добре отъ неприятелскитѣ прожектори, биде олученъ въ задната димна тожба, отъ която започнаха да излизатъ пламаци въ оформени огнени езици и по тоя начинъ торпедоносеца представляваше по-добра и видена всрѣдъ мрака на морето целъ за неприятелъ; обаче командрътъ великолепно маневрираше и успѣваше сполучливо да се огранява.

Точно въ това време единъ отъ турскитѣ изтрѣбители успѣ да пресѣче пътя, но много неудачно, защото бѣ съвършено близо и не можеше да си послужитъ нито съ арти-

Торпедоносецъ „Дръзки“, който нанесе торпеденъ ударъ на турския кръстосвачъ „Хамидие“ въ 0 ч. 45 м. на 21.XI 1912 г.

лерията, нито съ торпедата си, а изглежда, че бѣ близо и до минното заграждение на Варненския заливъ, обстоятелства, които го заставиха да се корегира, а намъ помогнаха да усилимъ хода на торпедоносеца и да се държимъ близо до брѣга.

Тѣмъ що освободили се отъ опасността и останали само подъ далечния артилерийски огънь на неприятеля, изведнѣжъ по насъ се откри отъ брѣга честа пушечна стрелба, въ разгара на която командира шеговито каза: „Отъ турцитѣ се отървахме лесно, но отъ българитѣ мѣчно ще се откачимъ“ и веднага заповѣда, да се сигнализира, че

Мичманъ I. Г. Куловъ командиръ на „Дръзки“

сме свои. Следъ дадения сигналъ стрелбата спря, за да бѣде замѣнена съ мощното българско ура на славния моряциотъ „Дръзки“, подето отъ пѣстродрешковцитѣ оплченци на брѣга.

Часътъ бѣ 7^{1/2} сутринята, когато „Дръзки“ пристигна всрѣдъ „Ура“ на военното пристанище, славния му командиръ се отправи на рапортъ при Началника на Отряда, а азъ дадохъ първото интервю на рапортѣора на в. „Дневникъ“, който още на следния день описа смѣлия подвигъ на българскитѣ моряци на 7 срещу 8 ноемврий 1912 г.

Христо П. Спировъ

ДЕЙСТВИЯТА НА ПЪРВИЯ БЪЛГАРСКИ ПОДВОДНИКЪ № 18

(Възпроизведенъ разказъ на участникъ.)
НА ГОСТИ ВЪ КЮСТЕНДЖА.

„Обяви се Общоевропейската война, която увлече и България. Наново се наложи да минираме нашето Черноморско крайбрежие. Подтегнахме торпедоносците и започнахме съ тях близки и далечни бойни походи и денонощни бдения. Отъ Германия се сдобихме съ първиятъ български подводникъ № 18, съ който отпочнахме борба съ врага отъ северъ.

Презъ 1916 год. противъ нашата побѣдоносна армия се опълчи и Румъния. Създадохме вѣтория Одринъ — падна Тутраканъ. Стигнахме до атаката на Кубадинската позиция.

Руситѣ сновѣха отъ Одеса до Кюстенджа и пренасяха орждия, бойни припаси и войски. На всѣка цена трѣбваше да се попрѣчи на тия транспорти да извършватъ пренасянето като съ това се облѣкчи положението на сухопътната ни армия. Налагаше се най-първо да узнаемъ точно проходите на минното заграждане въ Кюстенджанския заливъ, презъ които влизатъ и излизатъ всички военни и транспортни кораби.

На подводника за машинни офицери бѣхме назначени Тодоръ Стоиловъ и азъ, и двамата възпитаници на Морското машинно училище. Наши помощници бѣха: Ст. Николовъ, П. Бакърджиевъ, Найдень Ивановъ, Кр. Ганевъ, Михаилъ Петровъ и Пр. Продановъ отъ същото училище.

Получихме заповѣдъ да заминемъ за Кюстенджа и проучимъ проходите, като разузнаемъ за противника по море и потопимъ всѣки срещнатъ транспортенъ или воененъ корабъ. Излѣзохме на море и достигайки носъ Калиакра се потопихме.

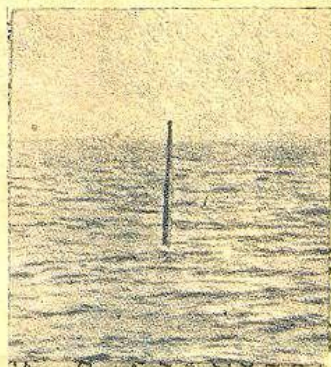
Плутвайки подъ водата преминахме презъ неприятелското минно заграждане и стигнахме почти до вънкашния фаръ на Кюстенджанското пристанище, отстоящо на около 1,200 метра отъ пристанищната стена. Минаването презъ миннитѣ загради бѣше рисковано и опасно; ясно чуввахме какъ тѣлото на подводника се простързва покрай стоманенитѣ минни вжжета, и чувствувахме, че смъртта витаеше на наокло ни. За щастие, тя ни пожали — не закачихме ни една отъ минитѣ. Заехме позиция до фара.

Предпазливо издигнахме морегледа надъ морската повърхност и огледахме околността.

Огледалата на морегледа отразиха ярко осветленитѣ отъ слънцето загради на Кюстенджа, а така също и много търговски кораби, застанали на търговския кей, на който бѣ

застаналъ на вързала рускиятъ брононосецъ „Ростиславъ“.

Бѣхме въ съвършенно неизгодна позиция. При фара бѣше плитко и нѣмахме възможностъ при нужда да се спускаме на дълбочина. Да влеземъ въ пристанището бѣше немислимо. Затова продължавахме да стоимъ на заетата позиция и търпеливо да очакваме излизането на „Ростиславъ“ или другъ нѣкой воененъ или търговски корабъ, които да атакуваме и потопимъ. Ако атаката не ни се отдадеше, щѣхме да проследимъ внимателно излизащите кораби и узнаемъ входоветѣ на

Морегледа на подводникъ № 18 въ действие.

миннитѣ загради въ Кюстенджанския заливъ, което бѣше също една отъ задачитѣ ни. Никой, обаче, не излѣзе отъ пристанището.

Електрическата енергия на акумулаторнитѣ батерии значително намаля, поради което, се принудихме да напустнемъ неудобнитѣ си позиции. Минахме благополучно въ подводно плаване наново подъ минното заграждане на Кюстенджанския заливъ и заплавахме въ открито море. До носъ Калиакра се движехме подъ водата следъ което изплавахме на повърхността и започвахме да пълнимъ акумулаторитѣ си. Тѣй прекарахме ние три денонощия между живота и смъртта въ дебене противника, безъ да го срещнемъ — готови да дадемъ и живота си за да помогнемъ на героичнитѣ храбърци, които скоро следъ това започнаха атаката на Кубадинската позиция.

Въ атака.

Амбицията ни да намѣримъ противника бѣше следъ дълги кръстосвания удовлетворена. Въоръжени съ нашитѣ две торпеда — едното готово за стрелба въ торпедния апаратъ, а другото — въ запасъ, готови и съ 77 мм. орджие, ние кръстосвахме по море на дѣсния флангъ на нашата армия въ Добруджа за да я пазимъ отъ обстрелването на руския флотъ. Фронта на армията се очертаваше: Тузла — Гечкенли — Куба

динъ — Черна вода. Ние образувахме единъ видъ негово продължение и странично охранение отъ неприятелско морско обстрелване. Кръстосвайки, точно срещу Тузла, на разстояние 3-4 мили отъ брѣга открихме между насъ и самия брѣгъ руски истрѣбитель съ 4 димни тръби — типъ „Бистрий“. Бѣхме на дълбочина 14 метра, когато командира на подводника, капитанъ-лейтенантъ Тодоровъ Никола реши да го атакува и заповѣда бойна тревога. Всички заехме веднага мѣстата си за атака.

— Готови за торпеденъ истрелъ!

— Огънь! — изкомандва, командира и нашето торпедо зафуча къмъ неприятелския истрѣбитель.

Трѣбва да сме били на 300—400 метра отъ него, обаче поради бързиятъ му ходъ и навременното откриване следата отъ торпедото, последното не можа да попадне въ целта. Противника разбра отъ где го атакувахме, дойде съ пълна скоростъ надъ насъ, постави една плаваща червена бѣвичка, одалечи се на 400—500 метра и почна една адска стрелба съ 15 с/м. снаряди около поставениятъ за опредѣляне нашето мѣсто знакъ.

Бѣхме почти седнали върху пѣська на морското дъно.

Наоколо се разнасяше адски трѣсъкъ отъ зривоветѣ на противниковитѣ снаряди.

Отдѣлихме се отъ дъното и започнахме да търсимъ по-голяма дълбочина. Слава Богу! Намѣрихме такава отъ 36 метра. За насъ бѣше важно да знаемъ какво прави и предприема противника. Отъ подводнитѣ звукоприемателни апарати на подводника схванахме, че на водната повърхностъ действуватъ по-вече отъ два винта, отъ което заключихме, че за нашето преследване е дошълъ и други неприятелски корабъ.

Надигнахме се още на 2-3 метра премѣстихме се на по-голяма дълбочина и отдалечихме на 2-3 мили отъ мѣстото съ дълбочина 36 м.

Следъ известно време издигнахме предпазливо и само за мигъ морегледа. Предполагението, че е дошълъ и другъ корабъ за нашето преследване се указа вѣрно: Една неприятелска моторна лодка поставяше плаващи неподвижни мини на същата позиция, кдето атакувахме истрѣбителя. Предполагайки, че ние сме още тамъ, тѣ възпламениха поставенитѣ мини които се взриваха съ адски трѣсъкъ. Но ние бѣхме толкова далечъ отъ тѣхъ. Потопихме се бързо на дълбочина и плавайки подъ водата, необезпокоявани и невредими се отдалечихме и благополучно прибрахме въ базата си.

Ст. Вълковъ.

УЧАСТИЕТО НА ТЕХНИЧЕСКАТА ОБСЛУГА ОТЪ ТОРПЕДОНОСЕЦЪ „ДРЪЗКИ“ ПРИ АТАКАТА НА ТУРСКИЯ КРЪСТОСВАЧЪ „ХАМИДИЕ“

Като проследим чуждия печатъ, виждаме, че опитътъ отъ войната 1914—1918 година изобщо, а за насъ моряците този отъ морските сражения, постепенно се изяснява. Една следъ друга се помъстватъ статии въ нашия воененъ печатъ, които иматъ за целъ да уяснатъ този опитъ. Но въ по-вечето случаи вниманието на изследвателитъ бѣ съсредоточено въ разглеждане на въпроси най-вече изъ областта на стратегията и тактиката на свършилата се война, а така сѣщо и на опититъ отъ нѣкои родове оръжия (напримѣръ артилерия, торпедно и минно дѣло и др.).

Едва въ началото на 1927 год. въ германския воененъ печатъ се появиха статии, които описваха все-странно действията на машинната, котелна и обслужваща усойницитъ на кораба, обслуги. Въ тѣзи статии се изнесоха най-главнитъ случаи отъ боевата дейност на техническитъ обслуги. Особено ярко личи въ тѣхъ изолираността на обслугитъ отъ външния свѣтъ; високата температура, при която сѣ подложени да работятъ; недостатъчната вентилация на тѣзи помещения; непоносимата физическа отпадналостъ, която ги обзема при работата; внезапнитъ повреди на спомагателнитъ и главни механизми и пр.

Като четѣхъ тия статии, неволно възникна въ мене мисълта, че и въ нашия, ако и малкъ, но все пакъ имащъ съ какво да се гордѣе и слави флотъ, има много въпроси, които чакатъ своя отговоръ и разрешение. Поставихъ си за задача да проуча и изясня въпроса за участието на техническата обслуга отъ „Дръзки“ при атаката на турския кръстосвачъ „Хамидие“. Поради липса, обаче, на каквито и да било писмени документи, азъ се постаряхъ да събера поне онова, което паметта на участниците въ самата атака и отъ сѣщия корабъ е запазила въ течение на изминалитъ се 22 години отъ това събитие. Постаряхъ се да подреда всичко, което ми казаха, колкото малко и да е то, но заслужава да бжде чуто отъ всички ни. Нека почерпимъ отъ него поука и да го запазимъ за себе си, та да ни ръководи и въодушевява въ бждещата ни дейностъ въ тази областъ. Нека изпълваме опита на нашитъ герои предшественици, за да станемъ достойни тѣхни наследници и замѣстници.

На седми срещу осми ноемврий (старъ стилъ) 1912 год. се даде толкова добре познатата на всички ни заповѣдъ: „Да се стопли машина-

та: когато е готова да се направи проба; тръгваме веднага следъ пробата.“

Никому и презъ умъ не минаваше, че тази нощъ нѣма да бжде както всички изминали се и че въ нея именно, и началници и подчинени, които толкова години подредъ сѣ се обучавали за атака на противника, точно въ полунощъ, ще бждатъ подложени на изпитъ, чийто резултати всѣки ще подпише може би съ собствената си кръвъ.

Часътъ е 21½, всичко по отоплението на машината върви по обикновенному. Дежурнитъ машинисти и огняри, получили за стотенъ пжтъ може би едни и сѣщи нареждания, забележки и провѣрки отъ страна на механика, които често пжти отиваха и до обида, но почти винаги предвѣрваха машината отъ голѣми повреди, мълчаливо изпълняваха своята работа.

Механикътъ слиза въ машинното отдѣление, изглежда изпитателно всичко движеще се, запитва старшия машинистъ — „Всичко въ редъ ли е“ — и почва да провѣрва лично по отдѣлно всѣки механизъмъ. Като се спира предъ всѣки единъ, той се вслушва въ неговия шумъ и съ опитния си вене слухъ долавя и най-малкитъ му неизправности. Провѣрилъ и далъ последнитъ си нареждания, той отива въ котелното отдѣление. Тамъ се повтаря сѣщото. Тукъ той се задоволява да даде само нареждания и упжтвания, понеже самата работа е такава, че не зависи толкова отъ действието на механизмитъ, колкото отъ уменията да се действува съ тѣхъ въ различнитъ случаи, още по-вече, че той се намира неотлъчно при машината. Прави бележки на старшия огняръ, че вентилаторътъ и питателната помпа се движатъ много бързо, самъ намалява хода имъ, надниква въ пещитъ и поддухалата, прави нуждитъ бележки за огъня и си излиза.

Всичко до най-малката подробностъ е готово за проба на механизмитъ. Надъ машинното отдѣление се носи съответниятъ сигналъ на стражния подофицеръ. Всички бързатъ да заематъ мѣстата си. Свършена е и тази провѣрка за изправността на механизмитъ изобщо и отъ този моментъ обслугата става оръжие въ ръцетъ на командира си, който, разчитайки на тѣхната войнишка добросъвестност, вѣрностъ и клетва, дава своитъ нареждания и заповѣди чрезъ сигналенъ звънецъ и преговорната тржба.

Малко следъ пробата на меха-

низмитъ последва сигнала: „Всички по мѣстата си, за снемане отъ вързала“. Още единъ моментъ на очакване и звънецътъ извества да се даде заденъ ходъ. После стопъ и преденъ ходъ. По преговорната тржба командирътъ заповѣда да се държатъ точно 180 обръщения — обикновеннитъ, съ които торпедоносцитъ се движеха тогава.

Всички почувствуваха известно успокоение и облекчение; започнаха да поставятъ всичко въ редъ, което презъ време на отблъскването не бѣха успѣли да наредятъ. Четиритѣ кораба се движеха въ строй върволица. Корабъ „Дръзки“ е последенъ. Часътъ е 22 и 15 минути; морето спокойно; небето облачно, като между облацитъ отъ време на време се показва луната.

Така продължи да се движи отряда до носъ „Калиакра“, където се заповѣда пълно боево затъмнение.

Лично механикътъ провѣрва прозорчетата въ машинното отдѣление, за да се убеди, че заповѣдта е изпълнена добросъвестно. По преговорната тржба повиква старшия огняръ, предупреждава го да нѣма искра и огнени езеци презъ димнитъ тржби и налѣгането да не пада подъ 13 кг. Провѣрва всѣки на мѣстото си ли е, като му повтаря, какво трѣбва да върши въ случай на повреждане въ неговата група. Позиква дежурнитъ ежекторитъ и поисква да му покажатъ ключа на последнитъ, когато трѣбва да носятъ винаги съ себе си. Провѣрва наличието на чамовитъ пробки, нуждни за запущване на случайно появила се пробойна, и желѣзнитъ скоби за запущване на спукалата се паропроводна тржба.

Свършилъ съ провѣрката на машинното отдѣление, повиква по преговорната тржба старшия огняръ, пита го за състоянието на котелното отдѣление, напомня му, че трѣбва да има по-вече начупени брикети, та да не се чувства липса, когато стане нужда отъ по-вече такива; обръща му вниманието дане се пълнятъ котлитъ съ много вода, за да не идва влажна пара или вода въ машината, което може да причини спукване на нѣкой цилиндъръ; пита го какъвъ е огъня му и сѣщо го предупреждава да не бжде много дебелъ, за да не се получатъ искри или огнени езици.

Така спокойно и последователно механикътъ дава нарежданията си. Свършилъ провѣрката на едното отдѣление, отива въ другото, макаръ и по нѣкога да се задоволя-

ва само съ едно запитване: „Какъ сте, или какъ върви всичко тамъ?“.

Въ машинното отдѣление продължаватъ да бодърствуватъ 6 ученици-машинисти и механика — надъ всичко и надъ всички. Двама отъ ученицитѣ стоятъ неотлъчно — единиятъ при предния клинкетъ, а другиятъ до циркуляционната помпа — и внимаватъ за тѣхната изправностъ и готовностъ за действие. Другъ, изправилъ се предъ главния регулаторъ и далъ ухо къмъ преговорната трѣба, изпълнява длъжността старши машинистъ; той отъ време на време поглежда манометритѣ, вакууметъра и тахометъра и забележи ли нѣкаква нередовностъ въ налѣгането или обръщението на машината, увеличава или намалява притока на прѣсната пара къмъ главната машина, като същевременно дава заповѣдь да се намали или увеличи пълненето съ кулисата. До кулисата стои другъ, който е приготвилъ голѣмия оловенъ чукъ подъ нея, за да му бѣде подържка, щомъ стане нужда отъ него, та да не се лута въ момента да го тѣрси. Други двама ученици снуюватъ около машината и провѣрватъ намазването на всички триющи се части. До задния клинкетъ, въ време на маневриране съ машината, стои другъ ученикъ, който презъ останалото време е заетъ съ правене на сладка вода съ булѣора. Тукъ до него е и дежурния по ежекторитѣ съ натѣкнатъ на колана му ключъ, за маневриране съ тѣхъ. Горѣ на пода стои до торпеднитѣ трѣби или обикѣля около тѣхъ, споредъ състоянието на времето, торпедния машинистъ, който очаква заповѣдитѣ на командира.

До котелното отдѣление четири ученици-моряци поддържатъ въ изправностъ механизмътъ и правилното парообразуване. Единиятъ отъ тѣхъ непрестанно вади отъ ямитѣ брикети, а другъ неговъ другаръ, съ чукъ въ рѣжа, ги раздробява на парчета, по указание отъ старшия огняръ. Третиятъ отъ тѣхъ е взелъ централното мѣсто между двата котела, поставилъ е тѣмнитѣ очила на очитѣ си, за да не се развалятъ отъ силния блѣсъкъ и висока температура при отварянето вратата на пешитѣ, хваналъ е здраво пълната лопата въ рѣцетѣ си и чака да зейне нѣкоя отъ тлѣещитѣ отъ разтопилитѣ се горящи брикети пещъ за да ѝ подхвърли нова порция вжглища и да я държи наситена до като получи нова заповѣдь. Старшиятъ отъ групата пѣкъ, заелъ поста на наблюдающъ, сериозно поглежда манометритѣ, после водомѣрнитѣ стѣкла, отваря вратата на единъ отъ котлитѣ, и заповѣдва: „Хвърляй въ дѣното;

въ дѣсно една лопата; последната хвърляй отъ предъ“.

Следъ това се прѣмѣства предъ другия котелъ и тукъ повтѣря същото.

Така продължава да се движи торпедоносеца до къмъ полунощъ. Въ това време три по три последователни удара съ сигналния звънецъ, не последвани отъ никакви други нареждания, известяватъ да се намалятъ обръщението отъ 180 до 120. Веднага старшиятъ машинистъ изпълнява заповѣдта, механикътъ предупреждава старшия огняръ, че машината въ момента има 120 обръщения, да вземе мѣрки да не се повдигне налѣгането и избиятъ клапанитѣ на котлитѣ, явление, което при употребяванитѣ тогава вжглища, можеше да се очаква често а това щѣше да бѣде гибелно за кораба въ този моментъ. Получилъ това нареждане, старшиятъ огняръ взема веднага всички мѣрки, за да намали налѣгането. Затваря поддухалата, намалява хода на вентилатора, увеличава следъ това питанieto на котлитѣ съ по-вече вода. Така се изминаватъ две — три минути, когато изведнажъ се почувствува едно наклоняване на торпедоносеца на дѣсно; още нѣколко секунди и до като машинната команда разбере какво става надъ тѣхъ, разнуса се „Ура!“ на горния подъ и едва тогава разбиратъ, че сѣ атакували нѣкой корабъ и че сѣ го ударили. Но, нѣма време за приказки въ този критически за всички моментъ. Командирътъ бѣ заповѣдалъ вече да се даде нѣй-голтѣмъ ходъ. Можеха ли тѣ, обаче, да сторятъ това? Опитаха да изпълнятъ заповѣдта, но налѣгането въ котлитѣ бързо взе да спада и стрелкитѣ на манометритѣ показаха 9 кгр. Ако биха продължили да държатъ главния регулаторъ все така отворенъ за да се работи съ отсѣчка 60% рискуваха налѣгането да падне още повече и участъта имъ да бѣде може би по-друга.

Механикътъ, виждайки всичко това и схващайки сериозността на положението, веднага намалява кулисата на 45% отсѣчка, притваря главния регулаторъ и така само можѣ да спре по-нататъшното падане на налѣгането. Току що бѣ свършилъ това, ето че командирътъ го вика по преговорната трѣба, съобщава му, че отъ димнитѣ трѣби излизали огнени езици, и заповѣда веднага да се нареди да се прекратятъ. Поставенъ въ това тежко положение, механикътъ изпраща старшия си машинистъ да отиде въ котелното отдѣление, като му дава нареждане какво да прави, а самъ той застава на неговото мѣсто, като

не отдѣля погледъ отъ стрелкитѣ на манометритѣ и съ нетѣрпение очаква да мрѣднатъ поне малко нагоре. Минутитѣ му се струватъ часове. Пакъ гласътъ на командира: „Какво става?“ Механикътъ за да успокои поне него, та да може спокойно да гледа своята и безъ това не по-лека задача, му отговаря: „Всичко е добре“. Отъ момента на атаката трѣбваше да сѣ изминали цѣли 20 минути, които на механикътъ се сториха часове, до като стрелкитѣ бързо мрѣднатъ нагоре.

Въ котелното отдѣление, благодарение умението, хладнокрѣвието и високия духъ на старшиятъ машинистъ, бързо подеята отъ него работа дава своитѣ резултати. Най-първо той увеличава вентилатора, разбърква образувания се дебелъ огънь нѣколко пѣти и огненитѣ факли сѣ прекъсватъ. Очиства, до колкото му е възможно, огъня отъ шлага и го зарежда наново. Бързо и второто нещастие — малкото налѣгане — е избѣгнато. Стрелкитѣ на манометритѣ мрѣдватъ; на устата на всички работящи наоколо се появява усмивка; стрелкитѣ бързо показватъ 10—11—12, а следъ още 3—4 минути 14 кгр. Торпедоносеца се движи съ около 18 мили въ часъ. На „Дръзки“ е възстановено нормалното положение, като преживѣниятъ критиченъ моментъ остава неизвестенъ на всички ония, които бѣха горѣ и се намираха лице срещу лице съ грозящата ги неминуема гибелъ, ако възстановяването на положението би се забавило съ още нѣколко фатални минути. . .

Всичко вече върви нормално, спокойно всѣки си гледа работата безъ да се интересува какво става отвънъ — горѣ на пода и наоколо въ морето. Машината се върти повече отъ всѣки другъ пѣтъ, тахометъра показва 250—260 обръщения.

Обслугата около механизмитѣ проявя бърза съобразителностъ, запази спокойствие на духа, като по тоя начинъ избави съ мълчанието си горната обслуга — отъ командира до последния морякъ — отъ въздействието на лагубния страхъ — паниката — която би настѣпила, ако имъ станеше известно всичко, що се случи долу. Скоро торпедоносецъ „Дръзки“ успѣ да се изскубне отъ сферата на барабанныя оржденъ огънь и държащия го въ лѣжа си неприятелски прожекторъ. Небето бѣ се очистило отъ облаци и грейналата луна първа поздрави обслугата на кораба за геройския имъ подвигъ. Отдалечили се отъ неприятеля, тѣ чуваха само далечнитѣ орждейни тънтежи и всѣки се надпреварваше да пусне нѣкоя шѣга по адресъ на тежко пострадалиятъ неприятель — турскиятъ кръстосвачъ „Хамидие“.

Станю Вѣлковъ.

МОРСКА ПОЛИЦЕЙСКА СЛУЖБА — ВАРНА

П. Г.

Морската Полицейска Служба въ гр. Варна — наследница на бившия Черноморски флотъ, събира фотографически снимки и ръкописни материали, които заедно съ събранитѣ вече такива отъ „фондъ История на Черноморската флотилия“ да послужатъ въ скоро време за написване на една изчерпателна история на Черноморската флотилия и нейната наследница — Морската Полицейска Служба. Историята на Черноморската флотилия ще бжде написана къмъ края на тая година, следъ което тя ще бжде напечатана заедно съ необходимитѣ портрети, снимки, скици и пр.

Молятъ се всички служили въ Черноморската флотилия или тѣхнитѣ близки да изпратятъ въ управлението на Морската Полицейска Служба — Варна най-късно до 1 Ноемврий н. г.:

1. Своитѣ спомени отъ службата имъ въ флотилията написана по възможностъ на пишуща машина.

2. Портретитѣ си отъ времето, когато сж служили въ флотилията съ необходимитѣ данни, написани на гърба на портрета

3. Снимки отъ корабитѣ, живота и бойнитѣ действия на флотилията презъ войнитѣ 1912 — 1913 и 1915 — 1918 год.

4. Сегашнитѣ точни адреси на свои другари, служили въ флотилията, които иматъ ценни материали или снимки въ връзка съ историята на флотилията.

5. Всичко друго, което е въ връзка съ историята на флотилията и което би улеснило написването ѝ или би уяснило нѣкои отдѣлни факти и епизоди.

Всички изпратени снимки, портрети и ръкописни материали, следъ като се префотографиратъ или следъ като се снематъ преписи, въ едно-месеченъ срокъ, ще се повърнатъ добре запазени на притежателитѣ имъ.

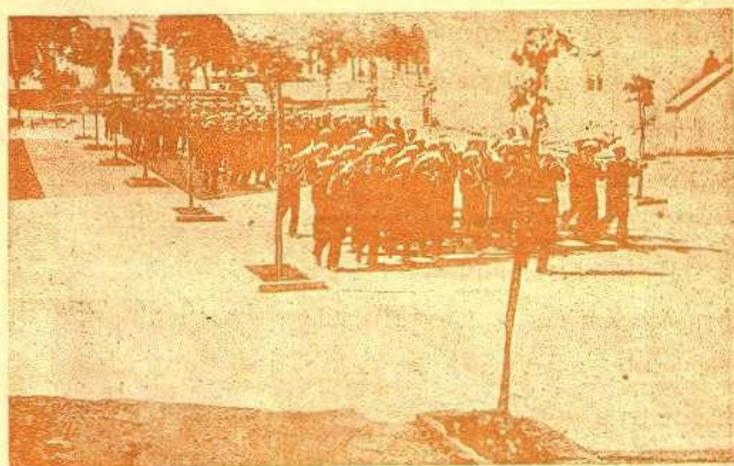
На всѣка пратка да бжде написанъ точния адресъ на изпращача.

Отъ Управлението на
Морската Полицейска Служба — Варна.

Всѣка държава, която иска да стъпи на собствени крака, трѣбва да има
брѣгъ, а за да запази брѣга, трѣбва да има флотъ.

Брѣгово оръдие въ действие срещу кораби.

Заминаване на парадъ за празника на победитѣ.

Репетиция за парадъ по случай празника на армията.

МОРЕТО И ДУНАВА ЩЕ ОСИГУРЯТЪ
НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ.